

А. М. Мхітарян

аспірантка кафедри конституційного права та правосуддя

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ШВЕЦІЇ

Правовий статус національних меншин завжди займав особливе місце у державній політиці. Ця група людей завжди була найбільш незахищеною. А останнім часом проблеми міжетнічного співіснування потребують більшої уваги, що пов'язано з посиленням міграції у країни Європи. До того ж соціологи відзначають, що у деяких європейських країнах посилюються расистські настрої, у тому числі у Швеції.

Дослідженнями питань правового статусу національних меншин займалися Антонович М., Лемак В., Капоротті Ф., Колеснік В. П., Попок А. А., Товпенко Я. К., Товт М. М. та ін.

Згідно з соціологічними даними, кожен п'ятий мешканець Швеції має іноземне походження. Саме тому питанням правового статусу національних меншин тут приділяється багато уваги. Відповідно до § 1 гл. 2 Конституції Швеції кожному громадянину забезпечуються свобода висловлювання, свобода союзів, інформації, зібрань та свобода релігії [1]. До того ж у § 2 зазначено наступне: «Кожен громадянин у своїх відносинах з суспільством повинен бути захищений від примусу розкривати свої погляди

в політичній, релігійній, культурній та інших подібних сферах» [1]. Окрім зазначеного, Конституція Швеції закріплює, що у законі чи іншому приписі не може міститися недоброзичливе ставлення до будь-якого громадянина, який на підставі раси, кольору шкіри або етнічного походження належить до меншини [1]. Таким чином, Конституція Швеції закріплює засади рівності між етнічними шведами та представниками національних меншин, а також — принципи недискримінації меншин.

Основними актами, що регулюють статус національних меншин у Швеції, є Закон про мови (2009:600) та Закон про національні меншини (2009:724). Закон зобов'язує виконавчі органи дати національним меншинам можливість впливати на питання, які зачіпають їх і, наскільки це можливо, проконсультуватися з представниками меншин в таких питаннях. Згідно з Законом про національні меншини національними меншинами офіційно визнаються саами, шведські фіни, торнедальці (меянкїєлі), євреї та цигани [2]. Закон про мови закріплює відповідальність суспільства щодо захисту, збереження та заохочення мов національних меншин, якими є всі види саамської мови, меянкїєлі, фінська мова, ідиш та романі чіб [3].

Хоча офіційною мовою держави є шведська мова, законодавство передбачає особливий режим використання мов національних меншин у певних адміністративних районах. Три мови меншин — саамська, фінська та меянкїєлі — можуть бути офіційно застосованими у певних комунах (адміністративних округах), визначених Законом про національні меншини. Таким чином, фізична особа може усно або письмово звертатися до органів управління, які у свою чергу повинні надавати відповідь тією ж мовою [2, ст. 8]. Поза визначених комун мовою меншин можуть звертатися за умови, якщо справа може бути оброблена персоналом, що володіє цією мовою. Судові справи розглядаються мовою меншини, якщо юрисдикція суду співпадає з визначеними адміністративними округами. До того ж адвокати можуть затребувати перекладені на мови меншини процесуальні документи [2, ст. 8].

Параграф 14 Закону про мови визначає, що особам, у яких є рідна мова, окрім визначених законом, має бути надана можливість розвивати та застосовувати свою рідну мову [3]. Тому муніципалітети зобов'язані створити всі можливості для дітей

вивчати рідну мову. При цьому діють спеціальні центри для вивчення рідної мови дорослими.

Національні меншини мають право вільно створювати національно-культурні спілки для задоволення культурних потреб. Найбільш широкими правами володіють саами, які також визнаються і корінним населенням півночі Швеції. На відміну від інших національних меншин, саами мають свій парламент. Згідно із Законом про саамський парламент до його компетенції належать питання сприяння саамській культурі, розподілу державних субсидій та коштів Фонду саамської культури та саамських організацій, також парламент займається питаннями оленярства як традиційного для Швеції господарства [4].

Однак, незважаючи на ефективність, на перший погляд, державного регулювання міжнаціональних відносин, у шведському суспільстві існують певні проблеми. Наприклад, циганська меншина неодноразово наголошувала на дискримінації з боку органів внутрішніх справ. Резонансною стала новина у вересні цього року про таємний поліцейський реєстр циганського населення, хоча Конституцією Швеції прямо заборонено складання реєстрів осіб за національною приналежністю, релігійними та політичними поглядами. Саме ця обставина стала причиною зростання напруги між циганським населенням та державою.

Отже, ми розглянули конституційно-правовий статус національних меншин у Швеції. Треба відзначити, що держава не тільки прирівнює етнічних шведів та представників національних меншин, а й всіляко сприяє збереженню та розвитку їх самобутності. На законодавчому рівні визнаються 5 груп національних меншин та їхні мови. Однак зростання расистських настроїв та новина про поліцейські списки циган показують, що є певні упущення щодо регулювання міжетнічних відносин у Швеції, та саме їх рішення покаже, наскільки гармонійно буде розвиватись шведське суспільство.

Література

1. Конституція Швеції від 27 лютого 1974 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.notisum.se>. — Назва з екрана.
2. Закон Швеції про національні меншини від 11 червня 2009 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.notisum.se>. — Назва з екрана.

3. Закон Швеції про мови від 28 травня 2009 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.riksdagen.se>. — Назва з екрана.
4. Закон Швеції про саамський парламент від 17 грудня 1993 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.notisum.se>. — Назва з екрана.